

12. BÖLÜM

PERİFERİK SİNİR SİSTEMİ

Menekşe KARAHAN¹

Sinir sistemi topografik olarak iki bölümde incelenir. Bunlar; merkezi sinir sistemi (MSS) ve periferik sinir sistemi (PSS)'dir. Beyin ve medulla spinalis merkezi sinir sistemine dahil edilirken; ganglionlar, periferik sinirler ve reseptörler periferik sinir sistemi başlığı altında incelenirler. Ganglion; periferdeki nöron gövdelerinin oluşturduğu topluluktur. Bu nöronların aksonları bir araya gelerek periferik siniri (nervus) oluştururlar. Reseptör ise çevreden uyarıları alan özelleşmiş hücre grubudur.

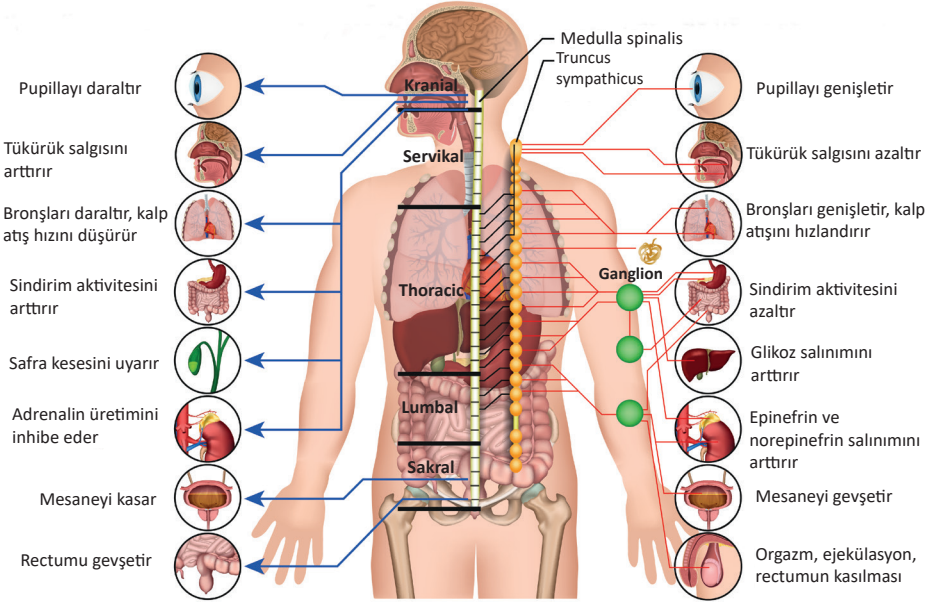
Periferik sinir sistemi; periferdeki yapılardan ve organlardan aldığı duyuyu merkezi sinir sistemine, merkezden aldığı emirleri hedef yapı ve organlara götürerek iki bölüm arasındaki bağlantıyı sağlar. Bir periferik sinir sadece merkeze duyuyu ileten lifler (afferent lifler) içeriyorsa duysal sinir (n. sensorius), sadece merkezden perifere emir iletiyorsa (efferent lifler içeriyorsa) motor sinir (n. motorius), her iki tip lifleri de içeriyorsa karma sinir (n. mixtus) olarak adlandırılır. Periferik sinirlerden beyne bağlananlar kranial sinir (nervi craniales), omuriliğe bağlananlar spinal sinir (nervi spinales) olarak adlandırılır.

Kranial sinirler (Nervi craniales)

12 çift kranial sinir vardır ve bunlar beynin farklı bölümlerine bağlanırlar. Bağlanma sıralarına göre önden arkaya doğru numaralandırılırlar. Adlandırılmaları, görevleri ve anatomik özelliklerine göre yapılır. 12 sinirden n. olfactorius ve n. opticus ön beyine, geri kalanları beyin sapına bağlanırlar. Kranial si-

¹ Dr. Öğr. Üyesi Kırklareli Üniversitesi Tıp Fakültesi AD., karahanmenekse@hotmail.com

coli sinistradan sonraki bağırsak bölümlerinin ve pelvik organların parasempatik innervasyonu nn. splanchnici pelvici tarafından sağlanır. Bu sinirlerin içindeki preganglionik parasempatik lifler organların çevresinde bulunan pleksuslarda yerleşmiş ganglionlarda sinaps yaparlar. Bu sinpaslardan sonra uzanan postganglionik parasempatik lifler hedef organlara ulaşırlar.

Şekil 10. Otonom sinir sistemi

KAYNAKLAR

1. Yıldırım M. (2013). *Resimli sistematik anatomi*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri
2. Gövsa Gökmen F. (2003). *Sistematik anatomi*. İzmir: İzmir Güven Kitabevi
3. Taner D. (2013). *Fonksiyonel Nöroanatomi*. (11.baskı). Ankara: ODTÜ yayıncılık
4. Arifoğlu Y. (2019). *Her yönüyle anatomi*. (2. Baskı). İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri
5. Ataserver A. (2019). *Anatomi*. (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri
6. Erzurumlu R., Şengül G., Ulupınar E. (2019). *Nöroanatomi*. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri